
МОВА В ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР

Отримано: 28 вересня 2021 р.

Прорецензовано: 2 грудня 2021 р.

Прийнято до друку: 3 грудня 2021 р.

e-mail: Bondarchuk.Olena@vnu.edu.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2021-12(80)-126-130

Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г., Пасик Л. А. Переклад як трансфер культури (художній, науково-технічний та медіа-дискурс). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12(80). С. 126–130.

УДК: 811.112.2'25'42:130.2

Бондарчук Олена Юрївна,
кандидат філологічних наук
Лисецька Наталія Григорівна,
кандидат філологічних наук, доцент
Пасик Людмила Адамівна,
кандидат філологічних наук,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПЕРЕКЛАД ЯК ТРАНСФЕР КУЛЬТУРИ (ХУДОЖНІЙ, НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ТА МЕДІА-ДИСКУРС)

Представлена стаття присвячена проблемі передачі культури під час перекладу різних дискурсів (художнього, науково-технічного та медіа-дискурсу). В ній систематизовано погляди на переклад після «культурного повороту», пояснено виникнення терміна «транслятологія» та надано трактування культури в рамках цієї дисципліни. Крім того, сформовано уявлення про культурний переклад як гібридний простір, в якому толерантно співіснують представники різних культур. У статті окреслено реалії та їх види як культурно специфічні слова та неперекладні терміни, пояснено їх існування наявністю у певній лінгвокультурі концептів, у випадку відсутності яких утворюються лакуни в інших мовній та концептуальній картинах світу. В художньому перекладі важливо визначити, що перекладати, а також зважати на художність у творі, тому що сказане не завжди задумане автором. Перекладними проблемами у медіа-дискурсі є велика кількість новоутворень та спроби створення дискурсу маніпуляції. У статті наведено особливості передачі культури у фаховій літературі.

Ключові слова: культура, транскультурність, культурний переклад, транслятологія, реалія, художній переклад, науково-технічний переклад, медіа-переклад.

Olena Bondarchuk,
Ph.D. in Philology
Nataliia Lysetska,
Ph.D. in Philology, Associate Professor
Liudmyla Pasyk,
Ph.D. in Philology,
Lesya Ukrainka Volyn National University

TRANSLATION AS CULTURAL TRANSFER (ARTISTIC, SCIENTIFIC, TECHNICAL AND MEDIA DISCOURSE)

The presented article is devoted to the problem of cultural transfer during the translation of various discourses (artistic, scientific, technical and media discourse). It systematizes the views on translation after the «cultural turn», explains the emergence of the term of «translatology» as a science of translation in conjunction with its extralingual reality and provides an interpretation of culture within this discipline. In addition, the idea of cultural translation as a hybrid space has been formed, with loyally coexisting representatives of different cultures. In contrast to multiculturalism, transculturalism is considered as a common phenomenon of cultural contamination in today's globalized world. The article outlines realities and their types as culturally specific words and untranslatable terms, as well as explains the presence of respective concepts in a linguistic culture, the absence of which causes lacunae in other linguistic and conceptual pictures of the world. In literary translation, it is worth determining what to translate in order to spread own culture abroad and enrich the achievements of world literature, as well as taking into account artisticity in the work, because what is said is not always intended by the author. Translation problems in media discourse are represented by a large number of neologisms, as this type of discourse responds quickly to world events and provides them with a description or evaluation. A separate factor in the transmission of culture is the media discourse as a discourse of manipulation causes specific translational difficulties. The article represents the peculiarities of culture transmission in the professional literature, which is reflected in terms of the legislation features and other social sectors of the nation.

Key words: culture, transculturalism, cultural translation, translatology, reality, literary translation, scientific and technical translation, media translation.

Актуальність дослідження, його новизна. Переклад в умовах сучасного світу є невід'ємною практикою із міждисциплінарними зв'язками з іншими галузями досліджень, як от літературознавством, компаративістикою та культурологією. З 1980 р. після «культурного перевороту» (англ. *cultural turn*, нім. *kulturelle Wende*) переклад виходить за межі визначення як «передача мови та текстів з однієї мови на іншу», а все більше спрямовується на аналіз багатомовних та пульсуючих культурних життєвих світів. Важко переоцінити внесок перекладу до міжкультурного інтелектуального, літературного, політичного обміну та збагачення. А. П. Франк розуміє під перекладом «...транскордонний обмін між двома мовами, літературами та культурами» [11].

Культура передається мовними засобами, а відтак є частиною структури мови, де перекладач стає провідником між культурами. Кожна спроба перекласти текст є одночасно спробою подолати відмінності між культурою оригіналу та культурою перекладу. Зважаючи на це, завдання перекладознавців полягає у здатності оцінити переклад як трансакцію між двома мовами та культурами. Саме ці культурні відмінності вирізняють носіїв мови від тих, хто її вивчає, де другі знають іноземну мову, але все ж вона залишається для них чужою [16, с. 50]. Для порівняння нім. *Fremdsprache* – іноземна мова, де компонент *fremd* перекладається як «чужий».

Постановка проблеми. Нове культурознавче відгалуження науки про переклад відмежовується від традиційного філологічного перекладознавства та висвітлює нове широке розуміння перекладу із акцентом на етнічно збагачену соціологічну категорію, за допомогою якої через переклад з, на та між культурами можна розкрити основні актуальні проблеми культурних контактів.

Мета дослідження. У нашому дослідженні зупинимося на трактуванні культури, культурного перекладу та транскультурності, а також проаналізуємо особливості передачі культури у художньому, науково-технічному та медіа-дискурсах в мовній парі українська та німецька мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Про переклад як засіб міжкультурної комунікації говорять численні вітчизняні та зарубіжні вчені, як от М. Гавриш, Т. Кияк, Т. Грушевицька, О. Кубрякова, В. Попков, А. Садохін, О. Тейлор, С. ТерМінасова, Л. Самовар, Вотьяк, Райс, Вермер, Гьоніх, Кусмайль, Ніда, Норд, Холл та ін. Тематика досліджень зосереджується на компаративістичних студіях (Франк, Кіттель, Кульманн), перекладі як засобі передачі чужої культури (Фанк, Бахман-Медік), формах міжкультурної комунікації та перекладу (Польтерман).

Виклад основного матеріалу. У німецькому перекладознавстві виділяють гіперонімічний термін для позначення всіх видів перекладу – усного, письмового та їх галузевих розшарувань (пор. нім. *Dolmetschen* – переклад усний та *Übersetzen* – переклад письмовий) – **Translation**, а наука про переклад носить назву транслятологія (нім. *Translationswissenschaft*). Таке виокремлення зумовлене «прагматичним переворотом» (нім. *pragmatische Wende*), згідно з яким переклад розглядають у сукупності з його позамовною дійсністю (Вермер, Каде, Райс та Лейпцигська школа). Трансляція (переклад) є особливим видом трансферу із використанням людської мови: «Entscheidend für Translation ist, daß das Verhältnis „Situation : verbalisierter Situationsteil“ kultur- und damit sprachspezifisch unterschiedlich ist. Damit wird es unmöglich, in der Translation nur den verbalen (sprachlichen) Teil zu berücksichtigen» [14, с. 99f].

О. Каде наголошує на тому, що в комунікації, а отже, і в перекладі, важливу роль відіграє культура. Чим більше відмінностей між культурами, тим глибшою є потреба у застосуванні «нової» ситуації в перекладі, оскільки неможливо передати інформацію адекватно за допомогою простих засобів транскодування.

Зупинимося коротко на визначенні культури для сучасної транслятології німецьким науковцем Г. Гьорінгом, який трактує культуру як все те, що потрібно опанувати та сприйняти, щоб могли оцінити норму та відхилення у поведінці представників культури та поводитися відповідно до очікувань певного суспільства: «Kultur ist all das, was man wissen, beherrschen und empfinden können muss, um beurteilen zu können, wo sich Einheimische in ihren verschiedenen Rollen erwartungskonform oder abweichend verhalten, und um sich selbst in der betreffenden Gesellschaft erwartungskonform verhalten zu können, sofern man dies will und nicht etwa bereit ist, die jeweils aus erwartungswürdigem Verhalten entstehenden Konsequenzen zu tragen» [12, с. 108].

У зарубіжному перекладознавстві існує термін культурний переклад/переклад культури (нім. „kulturelle Übersetzung“). Першопрохідцем в цьому напрямку є індійський вчений Хомі Баба, який вважає, що політика ідентичності безумовно знаходиться на шляху в глухий кут, оскільки безпорадно одержима культурним розмаїттям. Натомість він пропонує концепт «третього простору» (англ. *Third space*) – гібридний простір, простір підризу, проступку, богохульства, ереси – всіх тих комунікативних невдач та невірних трактувань, що виникають внаслідок недостатніх знань культури носіїв мови, з якої (або на яку) слід перекласти [10]. Культурний переклад полягає у гібридності (обидва поняття науковець вживає синонімічно) – просторі, в якому більше не функціонують всі бінарні розподілення та антагонізми, включаючи протиставлення політики та теорії. Х. Баба вважає перемовини та переклад єдиним можливим способом змінити світ та вплинути на політичні рішення. Таке емансипаційне доповнення до політики можливе в сфері культурного виробництва, яке слідує логіці культурного перекладу.

Культурний переклад стає все більш актуальним для сучасного європейського мультикультурного простору, в якому толерантно співіснують представники різних культур зі своїми власними мовними та концептуальними картинами світу, цінностями, історією та досвідом. У таких умовах перекладач неминує зіштовхується із проблемами культурного перекладу. Тут переклад стає продуктом мультигалузевої дії, «безкінечним трансфером між нечіткими полюсами культурних відмінностей» [10]. Переклад – це не просто «міст між культурами», а трансфер між культурами, які вже контаміновані. Особливо гостро це стосується тих культур, які давно вже залишили межі філологічної культури перекладу та стали об'єктами теорії культури. У цьому контексті культурний переклад набуває нових відтінків.

З мультикультурністю, про яку так багато говорять у європейському контексті (пор. нім. *multikulti* – мультикультурний) та яка є однією із цінностей політики Європейського союзу, тісно межує поняття транскультурності, одним із аспектів якого є й культурний переклад. Транскультурність виникла у латиноамериканському контексті у 1940 р. та розкриває шлях поглинання однієї культури іншою через колонізацію, етноконвергенцію, міжкультурні шлюби, військові, расові конфлікти тощо [8, с. 93]. У цьому руслі варто виокремити такі аспекти наукових розвідок: діалог з різницею Ж. Дерріди, теорія транскультур-

турації Ф. Ортіса, аналіз проблем культурного перекладу в постсучасну епоху в роботах Б. Мор-Гілберт і Б. Ешкрофта. У сучасному контексті транскультурність теж є актуальною, оскільки внаслідок глобалізації та тісних зв'язків між різними культурами їхні межі стираються, вони стають вразливішими до зовнішнього впливу. Комунікаційні технології розвиваються, одні культури поглинаються іншими та втрачають свою самобутність. Перекладач має в своєму арсеналі засоби, які можуть як сприяти транскультурності, так і підкреслити самобутність певної культури та зробити значний внесок у її поширення за межі певної нації. Українська культура не є винятком, вона також пов'язана численними «нитками» з іншими культурами, що проявляється в різних сторонах суспільного життя. Так, в Україні останніми роками святкують Хелловін і перекладачу не треба додатково пояснювати за допомогою коментаря чи опису, що це за свято та які воно має традиції. Або ж елементи європейських Різдвяних ярмарок чи традиційних адвент-календарів можна побачити і в українських містах. Українська культура радо сприймає нововведення у своєму прагненні наблизитися до європейського простору.

Питаннями культурних відмінностей у перекладі та шляхами їх подолання займалися вітчизняні науковці В. Коптілов, Р. Зорівчак, Т. Кияк, А. Науменко, С. Влахов і С. Флорін, О. Чередниченко, К. Невинна, О. Шум та ін. Об'єктом досліджень стають реалії, неперекладні терміни та їхня класифікація на побутові, етнографічні, міфологічні, ономастичні, асоціативні реалії, реалії світу природи, державного устрою та суспільного життя [6, с. 144]. У німецькій науковій школі говорять про культурно специфічні слова (нім. *Kulturspezifikum*), культурно референтні вирази (нім. *kulturell referenzielle Ausdrücke*), які поділяють на власні назви (імена, географічні назви, назви організацій тощо) та апелюють (культурні та технічні поняття) [18, с. 90]. До критичних лексем Г. Вотьяк відносить «звертання, вітання, власні назви, інституції, географічно-кліматичні феномени, лексеми із галузі гастрономії, релігії, суспільні та політичні поняття» [19].

Переклад реалій, як слів специфічних для певної нації чи країни, вимагає від перекладача особливої уваги. Не зважаючи на те, що йдеться про поняття чи предмети, яким можна дати точний опис і визначення, при передачі їх на мову перекладу, можливі значні відхилення та варіанти. Це зумовлене тим, що за частотою вживання, роллю в мові, за побутовим характером слова, які слугують назвами таких реалій, не мають термінологічного забарвлення; вони не вирізняються навіть у найбільш буденному контексті оригіналу, не вирізняючись в ньому стилістично, є звичними для мови оригіналу і через те у перекладі виникають труднощі [4, с. 76–79]. Для того, щоб правильно перекласти реалії, необхідно також враховувати: тип тексту, зміст реалій в контексті, тип реалій та їх систематичну роль у культурах мови оригіналу та мови перекладу, ступінь сприйняття незвичних словосполучень та «екзотичних» виразів у культурі мови перекладу.

Г. Ейгер пояснює наявність реалій, подій, станів, процесів та феноменів, які є сигналами для лінгвокультурної специфіки певної мовної спільноти, та відмінності між культурами у перекладознавчому аспекті наявністю концептів – сукупність уявлень, знань (включаючи імпліцитні), думок та переживань, які відображають людський досвід [2, с. 55–56]. В основі концепту лежить ядро – поняття, актуалізоване словом, словосполученням або наявністю денотата. Якщо концепт в певній мові відсутній, то перекладач наштовхнеться на лакуну – відсутність мовної маніфестації у цільовій мові. Лакуна відрізняється від лексичного пробілу тим, що лакуна характеризується семантичною інтенсивністю, і може бути встановлена внаслідок зіставлення контекстів двох і більше культур. Наприклад, характерні для німецького суспільства поняття *das Angebot, der Termin, die Einwegflasche, die Leistung* відсутні в українській концептуальній картині світу та потребують роз'яснення. Натомість лексичний пробіл виявляється на основі порівняння парадигм та семантичних полів, як от у німецькій та українській мовах наявні слова *satt* та його відповідник *сумий*, а от слово на позначення того, хто напився, відсутнє.

Зупинимося детальніше на особливостях передачі культури у художньому, науково-технічному та медіа-дискурсах.

Художню літературу відносять до культурних здобутків нації, прирівнюють до витворів мистецтва. К. Райс називає переклад не наукою, а ремеслом (переклад фахових текстів) чи мистецтвом (переклад художньої літератури) [15, с. 9].

Розглядаючи українсько-німецькі перекладні відносини (та й не лише в цій мовній парі), можна сміливо стверджувати, що в цій галузі перекладу вагомніше, не ЯК перекладати, а ЩО перекладати. Все ХХ століття було для української літератури важким періодом. Війни, заборона на публікацію певних авторів, письменники «розстріляного Відродження» відобразилися на якості та кількості україномовної літератури. Певні твори стали доступними для українського читача лише після отримання Україною незалежності, натомість були опубліковані в перекладі закордоном, як от романи І. Багряного «Тигролови» (нім. *Das Gesetz der Taiga*) та «Сад Гетсиманський» (нім. *Garten Gethsemane*), оповідання В. Барки «Жовтий князь» (нім. *Der gelbe Fürst*), роман У. Самчука «Марія» (нім. *Maria*). Просвітницька діяльність перекладачів, зокрема А.-Г. Горбач, С. Штьор, Ю. Дуркота, Н. Сняданко, Ю. Прохасько, є темою окремої наукової розвідки.

Сучасний перекладач художньої літератури, зіставляючи дві мови, повинен пам'ятати, що значення та естетичні цінності в мовах не завжди перекриваються, тому хороший переклад націлений на пошук компромісу, на «шпагат» між культурами. Це проявляється у компенсації значень за допомогою нееквівалентних виразів та передачі прихованих значень шляхом використання цінностей власної культури.

Переклад культури у художньому дискурсі розпочинається там, де перекладач наштовхується на неперекладне. Г. Вотьяк стверджує, що в художньому перекладі слід зауважувати не стільки сказане, як задумане, щоб знайти еквівалент [19]. Розпізнання задуманого відбувається у носіїв мови автоматично, тому що вони володіють спільними знаннями та колективною пам'яттю. Перекладаючи художню літературу, важко дотримуватися тексту-оригіналу, оскільки в гру вступають кілька чинників, внаслідок впливу яких А. П. Франк говорить про інтегральну інтерпретацію літературного твору: різні мовні системи, різні літератури з власними традиціями, різні культури з духовними та матеріальними здобутками, індивідуально різні уявлення про художній переклад, та не в останню чергу, історично та індивідуально різне прочитання певного художнього твору. Завдання перекладача полягає у створенні «еквівалентностей», навіть якщо вони виражають протилежності [11, с. 152; 17, с. 137]. Проте найважливішим є вміння передати «художність», зберегти естетичне враження тексту-джерела. І хоча, прочитавши твір у перекладі, цитуватимуть не автора, а перекладача, він повинен залишатися в тіні.

Що стосується трансферу культури у медіа-перекладі, то тут транскультурні взаємини проступають найгостріше. Сучасні медіа, комп'ютерні технології та телекомунікації сприяють швидкому обміну інформацією та глобалізаційним процесам загалом. З іншого боку, саме тут проявляє себе розвиток мови – у німецьких мас-медіа із появою нових явищ чи подій блискавично виникають новоутворення – неологізми, оказіональні утворення тощо, які становлять чималі труд-

нощі для перекладача такого дискурсу [5]. До прикладу, Спілка німецької мови (GfdS) щорічно визначає слова року, що висвітлюють проблематику й жваві дискусії німецької й міжнародної спільноти, куди входять переважно неологізми (*Umweltzone, Weltklimagipfel, Aschewolke, Generation Sandsack, Diesel-Gipfel, Klimakatastrophe, spritdurstig, Mogel-Motor, Flexitarier, Heißzeit, Diesel-Fahrverbot*) [1, с. 61]. В часи корона-кризи з'явилися у ЗМІ чимало таких слів, які важко перекласти: *Infodemie = Information + Epidemie / Pandemie* – швидке поширення (фейкової) інфомації; *mügend* від *müde* (von der Coronapandemie) + *wütend*; *Munaschu* від *Mundnasenschutz*, *Munaske* від *Mundnasen(schutz)maske*, *Maskomat = Maske + Automat* – автомат, у якому можна придбати маску; *Wuhansyndrom* – сукупність психічних захворювань, що виникають внаслідок карантинних обмежень та постійної соціальної ізоляції тощо [6, с. 289–299].

Окрім того, електронні засоби комунікації часто мають на меті «обдурити» людей – про що так багато писали дослідники сучасного суспільства й культури [9, с. 156], вплинути на «сіру масу», створити потрібний дискурс для маніпуляцій, використовуючи при цьому різні стратегії і тактики. От, наприклад, заголовок статті з сайту Deutsche Welle „*Corona-Impfstoff laut Biontech und Pfizer zu 90 Prozent wirksam*“ – тут простежуємо не тільки інформативну функцію, що вакцина, яка спільно розроблена німецькою біотехнологічною компанією BioNTech і американською фармацевтичною компанією Pfizer, має високу ефективність, а й маніпулятивну, яка полягає у зазначенні дієвості цієї вакцини на рівні 90%, а нижче під заголовком ще й вказується на відсутність побічних ефектів: „*keine schwerwiegenden Nebenwirkungen bei dem Impfstoff-Kandidaten*“ (Deutsche Welle). Користувачами цього сайту є громадяни різних країн, оскільки інформація подається багатьма мовами, отже, цільова аудиторія досить численна. Маніпулятивні впливи простежуємо також у різних видах реклами. У контексті коронавірусу Німецький федеративний уряд скористався для заклик до вакцинації і створення рекламного ролику „*Du, ich möchte dich heut noch seh'n*“ (Spiegel.de) мелодією пісні „Hello again“, яка є популярною серед різних вікових груп населення, намагаючись тим самим мобілізувати громадян на емоційному рівні й закликати їх вакцинуватися.

Перекладачу медіа-дискурсу потрібно володіти компетентностями критичного аналізу та вмінти вчасно і якісно транслювати правдиву інформацію, а також знайти такі виразні засоби і застосувати такі трансформації, які б мали рівноцінне семантичне та стилістичне навантаження в оригіналі, що забезпечить функціональну відповідність цього тексту.

Науково-технічні тексти мають багато спільного в різних мовах. До 1980 р. вчені припускали, що наукове мислення є універсальним, а культура наукового дискурсу незалежною. Однак з часом було встановлено, що наукові мови диференціюються в деяких аспектах [13, с. 7].

Переклад науково-технічних текстів є своєрідним концептуальним міжмовним ключем, що передає іншомовні поняття, враховуючи їх імпліцитні значення. Переклад фахової літератури сприяє порозумінню різних культур й уможливорює міжкультурний обмін у науковій сфері. Люди розуміють терміни через призму свого бачення – свій особистий досвід, культуру, освіту, мову, національні цінності тощо, напр. *Mauer im Kopf haben; Ossis/Wessis; Schwarzmarkt etc.* Це стосується не тільки загальних термінів із повсякденного життя, але й наукових термінів (*Froschperspektive; Vollrecht; Abstraktionsprinzip*). Розглянемо для прикладу наукову галузь права. Терміни, що відносяться до сфери права, пов'язані з культурою, традиціями та правовою системою держави. Переклад юридичних текстів – це не лише адекватна передача юридичної фахової лексики, а мовний акт, що слугує порозумінню на міжнародній арені. Метою є точне, об'єктивне та повне відтворення вихідних текстів, які відображають національну специфіку певної держави. Кожен із загальних факторів юридичного перекладу має конкретне застосування в конкретному окремому випадку. Труднощі при перекладі юридичних текстів полягають не у термінології, а найімовірніше у відмінностях культур порівнювальних мовних спільнот. Юридичний переклад – це особливий вид «культурного трансферу», при якому «правовий зміст однієї правової системи і відповідного культурного соціуму переноситься для застосування в іншу правову систему, в інший соціум. При цьому юридичний переклад виконує роль не лише посередника між різними правовими культурами та іншомовними соціумами, а виступає складовою національного і міжнародного права, впливає на розвиток правознавства, сприяє унормуванню правничої термінології у цільовій мові» [3, с. 190].

Підтвердженням цього можуть бути такі юридичні терміни, закріплені лише в законодавстві Німеччини, як: *Anwartschaftsrecht* (напр. право покупця, коли останній виконав свої зобов'язання, після чого продавець не може в односторонньому порядку перешкодити набуттю майна, хоча до покупця право власності ще не перейшло); *Eigentumsvorbehalt* (набуття права власності, що дозволяє покупцю оплачувати товар частинами й використовувати його заздалегідь, хоча повний розрахунок ще не здійснено).

З огляду на це перекладач повинен бути добре обізнаним із основами перекладу та науково-технічного перекладу зокрема, різними способами мовних та мовленнєвих трансформацій та культурно-історичними й законодавчими особливостями тієї держави, мова якої є вихідною при перекладі.

Висновки. Не зважаючи на галузь перекладу, перекладач невимушено зіштовхується із різними культурними феноменами у мові-джерелі. Погляд на переклад у його взаємовідносинах із культурою та в рамках діяльнісно-орієнтованого підходу виправданно дозволяє виокремити транслятологію як новий виток у дослідженнях перекладознавства. Перед здобувачами освіти освітньо-професійних програм, що містять компонент «Переклад», постають комплексні задачі – здатність критично мислити, будувати міждисциплінарні «мости» між мовними парами перекладу. Перекладач мусить знати культуру-джерело та цільову культуру – бути бі-культурним. На практиці слід керуватися конвенціями та нормами цільової культури. Для вдалого адекватного перекладу слід зважати на різні аспекти залежного від типу дискурсу, в рамках якого відбувається переклад. В художньому перекладі відбувається «транскультурна дія», яка передбачає розуміння тексту, але й інтерпретацію самого поняття «текст», а отже орієнтований не на передачу значення, а смислу/здуманого – смислу тексту у ситуації. У медіа-дискурсі перекладач повинен зосередитися на виявленні маніпулятивної інформації під час її передачі на цільову мову та вмінти відчувати ті семантичні відтінки новоутворень, які так полюблять використовувати німецькі журналісти для вираження критики, характеристики, оцінки та побудови інтертекстуальних зв'язків. Передача культури у, на перший погляд, нормованому та шаблонному науково-технічному дискурсі, також присутня, і появляється у збагаченні міжкультурного наукового досвіду, внесок у який робить кожна культура окремо, а також у наявності правових та інших галузевих лексем, які притаманні тільки певній культурній спільноті.

Література:

1. Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г. Актуалізація концепту „Umwelt und Klimawandel“ засобами неології у сучасному німецькомовному дискурсі. *Science and Education. A new dimension*. Philology. № 9 (73). Issue 248. Budapest, 2021. P. 60–65.
2. Генрих Вильгельмович Ейгер: Аспекты теории перевода и избранные поэтические переводы. К 90-летию со дня рождения доктора филологических наук профессора Генриха Вильгельмовича Ейгера : монография / сост. ред. Л. С. Пихтовникова. Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2014. 224 с.
3. Касяненко Д. Юридичний переклад: німецько-український вектор. *Мовні і концептуальні картини світу*. КНУ імені Тараса Шевченка. Вип. 57. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. С. 190.
4. Латишев Л. К. Переклад : проблеми теорії, практики та методики викладання. М. : Просвещение, 1988. 159 с.
5. Лисецька Н. Актуалізація й узуалізація нових лексем («der Masterplan Migration») та «Ankerzentrum» у німецькому політичному дискурсі. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*: наук. журн. / редкол.: В. І. Кушнерик та ін. Чернівці, 2019. №. 2 (18). С. 160–167.
6. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
7. Рись Л. Ф., Пасик Л. А. Неологізми німецької мови у час корона-кризи. *Кременецькі компаративні студії*: науковий часопис / ред.: Д. Чик, О. Пасічник. 2020. Вип. X. С. 289–299.
8. Отрешко Н. Б. Транскультурність як сучасний науковий концепт у міждисциплінарному науковому просторі. *THE CULTUROLOGY IDEAS*. 2019. № 16. С. 91–97. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-16-2019-2.91-97>
9. Appadurai A. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis, 1996. 229 p.
10. Bhabha, Homi K. zit. nach: Sherry Simon. *Translation, Postcolonialism and Cultural Studies*. *Meta* XLII.2, S. 462–477.
11. Frank Armin Paul. Einleitung in B. Schultze. *Die literarische Übersetzung, Fallstudien zu ihrer Kulturgeschichte*. B I. *Göttinger Beiträge zur Internationalen Übersetzungsforschung*. Berlin: Erich Schmidt 1987. S. ix–xvii.
12. Göhring Heinz. 1978 *Interkulturelle Kommunikation: Die Überwindung der Trennung von Fremdsprachen- und Landeskundeunterricht durch einen integrierten Fremdverhaltensunterricht. Interkulturelle Kommunikation Anregungen für Sprach- und Kulturmittler* / Hrsg. V. A. F. Kelletat und H. Siever Tübingen: Stauffenburg, S. 107–111.
13. Jopkiewicz K. Zum Phänomen der Wissenschaftssprache und ihrer Facetten. *Koniner Sprachstudien*. Philologische Fakultät, Staatliche Fachhochschule in Konin, Universität Wrocław, Polen. KSJ 4 (1). 2016. S. 27–40. doi: 10.30438/ksj.2016.4.1.3 URL: <https://www.ksj.pwz.konin.edu.pl/wp-content/uploads/2018/07/KSJ-41-27-40.pdf> (дата звернення 07.09.2021).
14. Kade O. *Zufall und Gesetzmäßigkeit in der Übersetzung*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1968.
15. Reiss K. *Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*. Wiener Vorlesungen von M. Snell- Hornby und M. Kadrić. Wien: WUV-Universitätsverlag, 2002.
16. Schleiermacher F. D. E. *Hermeneutik und Kritik. Mit einem Anhang sprachphilosophischer Texte Schleiermachers* / Hrsg. V. M. Frank. Frankfurt am Main: Suhrkamp. 1838/1977.
17. Stolze R. *Übersetzungstheorien. Eine Einführung*. 6. Auflage. Narr Verlag, 2011. 311 S.
18. Svane, Brynja. *Hur översätter man verkligheten?* Uppsala: Uppsala University. 2000. S. 90.
19. Wotjak G. *Sprache und Kultur – Wie spiegelt sich Kulturelles in der Sprache*. In: *Translation – Sprachvariation – Mehrsprachigkeit. Festschrift für Lew Zybatov zum 60. Geburtstag*. Frankfurt a. M. 2011. P. 157–178.

Джерела ілюстративного матеріалу

20. Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/de/corona-impfstoff-laut-biontech-und-pfizer-zu-90-prozent-wirksam/a-55543405> (дата звернення 19.09.2021).
21. Spiegel.de. URL: <https://www.spiegel.de/kultur/werbung-fuer-die-corona-impfung-deutschland-singt-hello-again-a-cb2909d0-2308-4504-80a5-1b6c1204bd2e> (дата звернення 19.09.2021).